

Nr 40

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning angående områden för trålfiske vid ostkusten.

I en inom riksdagen väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nämligen II:593 av herr *Hedin*, har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att fiskeristyrelsen verkställer en skyndsam utredning om vilka områden innanför den yttre territorialgränsen vid ostkusten som kan upplåtas för trålfiske.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till motionen.

Remissyttranden i anledning av motionen har avgivits av fiskeristyrelsen, Sveriges fiskares riksförbund och Ostkustens trål- och havsfiskareförbund.

Fiskeristyrelsen har i ett den 22 februari 1960 avgivet remissyttrande anført följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1959 angående fiske med trål på visst område utanför kusten av Kalmar län, vilken skrivelse här i avskrift bifogas, har styrelsen lämnat en närmare redogörelse för pågående försöksverksamhet å ostkusten i syfte att utröna lämpliga områden för strömmingsfiske med trål och att på grundval av försöksresultaten för Kungl. Maj:t föreslå de omläggningar av trålgrensar på ostkusten, som ur olika synpunkter kan befinnas lämpliga.

Den skyndsamma utredning, som i den remitterade motionen begäres, har såsom av åberopade skrivelse framgår pågått sedan länge, varför den remitterade motionen icke torde påkalla någon riksdagens vidare åtgärd.

Den i fiskeristyrelsens yttrande omnämnda skrivelsen till Kungl. Maj:t har följande lydelse.

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 1 april 1949 (ändr. 12 maj 1955) angående tillstånd för statens fiskeritjänstemän m. fl. att vid fångst av fisk och skaldjur för fiskeriundersökningar eller fiskodlingsändamål använda förbjuden redskap, m. m., har fiskeristyrelsen sedan 1957 i samarbete med ifrågakommande hushållningssällskap och kustfiskarorganisationer föranstaltat om till tiden begränsade försök med trålfiske på ett flertal områden inom svenskt territorialvatten vid rikets östra kust. Rörande den allmänna bakgrund till denna försöksverksamhet får styrelsen framhålla följande.

Vid västkusten, varest fiske med trål introducerades i början av detta sekel ungefär samtidigt som motordrift infördes för fiskebåtar, fångas numera sillen till övervägande del med trål, något som i sin mån belyses av

att 1957 över 96 % av den till 81 000 ton uppgående sillfångsten togs med trål. Vid Skånes och Blekinges kuster, där sedan gammalt sillen väsentligen fångades medelst garn, kom silltrålfisket i gång på allvar först under 1940-talet och ger numera omkring 75 % av den totala sillfångsten vid dessa kuststräckor; 1957 års siffror är här totalt omkring 12 750 ton, varav ungefär 9 350 ton utgörs av trålfångad sill. På ostkusten åter har av ålder skötfisket varit den dominerande fiskemetoden för fångst av strömming. Först sedan skötfisket efter strömming under en följd av år under 1940-talet och 1950-talets första del givit dåligt utbyte och fiskarbefolkningen därigenom råkat i ett besvärligt läge samt försök med statens undersökningsfartyg »Eystrasalt» utvisat att åtminstone på en del håll utmed ostkusten förutsättningar funnes för strömmingsfiske med trål, väcktes fiskarnas intresse att själva pröva denna fångstmetod. I anslutning härtill anhöll ett antal ostkustfiskare i mitten av 1950-talet om dispens från förbudet mot trålfiske innanför den yttre territorialgränsen på ostkusten.

Fiskeristyrelsen ansåg det angeläget att så snart som möjligt få utrett, huruvida förutsättningar i form av trålbara bottnar och tillräcklig fisktillgång funnes för ett yrkesmässigt trålfiske innanför territorialgränsen vid ostkusten i likhet med vad fallet visat sig vara utmed västkusten — varest med ganska goda resultat Kungl. Maj:t medgivit årliga s. k. inflyttningar av »trålgrens», senast genom kungörelsen nr 1959:377 — varefter styrelsen avsåg att i händelse av positiva resultat av utredningen hemställa om motsvarande dispensbeslut av Kungl. Maj:t för de vattenområden vid ostkusten, som lämpligen borde komma i fråga för ändamålet. Styrelsen var samtidigt angelägen att söka utröna, huruvida trålfiske inom försöksområdena kunde verka ofördelaktigt ur fiskevårdssynpunkt eller med hänsyn till eventuellt andra i trakten förekommande fisken.

Mot den fiskeritekniska bakgrund som här tecknats har man att se den inledningsvis berörda försöksverksamheten å ostkusten, till vars närmare utformning styrelsen nu övergår. Först bör framhållas att eftersom trålfiskeförbudet i Kungl. Maj:ts fiskeristadga icke i olikhet med vissa andra fiskemetoder kan dispenseras av fiskeristyrelsen utan endast av Kungl. Maj:t (jfr de för rikets västra kust gällande trålfiskedispenserna), har den ifrågavarande försöksverksamheten å ostkusten måst konstrueras såsom »uppdragsförsök» enligt Kungl. Maj:ts återopade beslut den 1 april 1949, vilket beslut icke är begränsat till allenast vissa fiskemetoder utan efter sin lydelse även innefattar dispens från trålfiskeförbudet under de i övrigt i beslutet upptagna villkoren.

Med denna rättsliga utgångspunkt upplades försöksverksamheten så, att fiskeriintendenten i Österhavets distrikt S. J. Sjögren i första hand och laboratorn vid havsfiskelaboratoriet i Lysekil G. Otterlind i andra hand erhöll styrelsens uppdrag att utföra ifrågavarande trålfiskeförsök med rätt för dem att skriftligen anmoda pålitliga och i övrigt lämpliga fiskare att biträda i undersökningsverksamheten på sätt Kungl. Maj:ts beslut den 1 april 1949 stadgar. Förslag å lämpliga fiskare att biträda i verksamheten har avgivits och avgives alltjämt av vederbörande lokala fiskarorganisation. I fiskarnas försöksuppdrag ingår jämväl en skyldighet att med anlitan av ett för ändamålet särskilt uppgjort formulär löpande avgiva rapporter om utfallet av trålfiskeförsöken. Rapporteringsskyldigheten fullgöres i förhållande till laboratorn Otterlind i Lysekil, vilkens uppdrag i förevarande hänseende jämväl innefattar bearbetning av de inkomna rapporterna.

Uti en den 23 juni 1959 dagtecknad, i samråd med fiskeriintendenten Sjögren upprättad berättelse över utfallet av ovannämnda försöksverksamhet på grundvalen av fiskarnas rapporter har laboratorn Otterlind föreslagit, att ett inom svenskt territorialvatten vid kusten av Kalmar län beläget område måtte från och med den 1 januari 1960 undantagas från det i 7 § fiskeristadgan den 24 september 1954 (nr 607) upptagna förbudet mot trålfiske. Styrelsen överlämnar härmed nämnda berättelse ävensom däröver av de båda hushållningssällskapen i Kalmar län, Svenska sydkustfiskarnas centralförbund och Svenska ostkustfiskarnas centralförbund avgivna utlåtanden samt anför i anslutning härtill följande.

Laboratorn Otterlinds berättelse utmynnar i ett förslag att två i berättelsen närmare angivna områden, å vilka försökstrålfiske anordnats av styrelsen enligt den förut lämnade redogörelsen, nämligen ett område utanför Eknaöarna SO Västervik och ett område i nordligaste Kalmarsund skulle sammanföras till ett sammanhängande område medelst ett »mellanområde», och detta, av tre delar bestående, sammanlagda område skulle därefter av Kungl. Maj:t genom kungörelse förklaras tillåtet för trålfiske. Rörande den närmare innebörden av detta förslag och innehållet av remissyttrandena får styrelsen anföra följande.

Försöksområdet utanför Eknaöarna anordnades av styrelsen den 4 januari 1958 och försöksområdet i nordligaste Kalmarsund den 9 maj samma år. På sistnämnda område har trålfiskare från Blekinge — i tron att området låge utanför territorialgränsen — redan tidigare bedrivit ett ganska omfattande trålfiske. Försöksplanen för nämnda bägge områden fastställdes på sin tid av fiskeristyrelsen att gälla tills vidare intill utgången av år 1959. På begäran av vederbörande kustfiskarförbund har styrelsen den 10 november 1959 bl. a. förklarat att det nyssnämnda av laborator Otterlind till en enhet sammanförda försöksområdet vid kusten av Kalmar län skulle — med viss mindre ändring i gränsdragningen — utgöra ett trålfiskeförsöksområde i styrelsens regi (= områdena A + B + C å bifogade kopia av urklipp ur sjökort). Giltighetstiden angavs därvid av styrelsen till utgången av år 1959.

Laborator Otterlinds förslag att det »sammanlagda» området skulle undantagas från fiskeristadgans förbud mot trålfiske har tillstyrkts av Kalmar läns södra hushållningssällskap och Svenska sydkustfiskarnas centralförbund, medan Kalmar läns norra hushållningssällskap och Svenska ostkustfiskarnas centralförbund (som i sin tur hört Norra Kalmar läns kustfiskareförbund, Södra Kalmar läns kustfiskareförbund och Ölands fiskareförbund) avstyrkt att ett dylikt »frigivande» sker, då tiden för gällande plan går ut vid årsskiftet 1959/60.

Norra Kalmar läns kustfiskareförbund framhåller i sitt yttrande som skäl mot ett »frigivande» av nämnda mellanområde att detta vore typiskt skötfiskeområde och att trålfiske där ej prövats. Med hänsyn härtill avstår styrelsen för närvarande från att föreslå att detta område inbegripes i ett eventuellt undantag från fiskeristadgans trålfiskeförbud. Kvar skulle då stå frågan om ett undantagande av återstående del av området från förbudet mot trålfiske.

Rörande de motiv som ur styrelsens synpunkter kan åberopas för att ett dylikt undantagande skall ske tämligen snart, må följande framhållas. Det är fråga om ett *försöksfiske*. Detta innebär bl. a., att det skall vara begränsat till tiden. I begreppet försöksfiske ingår också att det skall vara fråga om ett relativt begränsat antal deltagare. Emellertid föreligger faktiskt en viss

tendens att antalet delagare blir allt större. Detta är en fördel när det gäller att få undersökningarna snabbt genomförda, och styrelsen har ansett det angeläget att så kan ske. Å andra sidan kan sägas, att ju mer antalet deltagare ökas på ett dylikt försöksområde, desto närmare träder en situation, som i praktiken innebär att trålfiske därstädes blivit »fritt». Men det ankommer på Kungl. Maj:t — icke på fiskeristyrelsen — att besluta att visst område inom svenskt territorialvatten skall fritagas från fiskeristadgans förbud mot trålfiske. En åtgärd från styrelsens sida att begränsa antalet deltagare på varje försöksområde har varit att såsom medverkan inom varje område endast antagits fiskare från det län, vid vars kust försöksområdet ligger. Detta har emellertid i sin tur medfört, att fiskarna ofta vill betrakta dylikt försöksområde såsom ett för länets fiskare förbehållet fiskeområde, vilket man så länge som möjligt vill reservera för länets egna fiskare. En sådan tendens kan ej anses stå i överensstämmelse med grundprinciperna i svensk fiskerilagstiftning. Med hänsyn bl. a. härtill är styrelsen angelägen om att berörda försök icke får pågå alltför lång tid.

Styrelsen anser det lämpligt, att de i laborator Otterlinds berättelse angivna bägge trålfiskeförsöksområdena i Kalmar län — området utanför Eknaöarna och området i nordligaste Kalmarsund — snarast möjligt kunde genom Kungl. Maj:ts beslut undantagas från fiskeristadgans trålfiskeförbud. För dessa områden behöver i så fall icke någon rapportskyldighet föreskrivas. Den i SFS nr 444/1959 intagna föreskriften om att trålfiske ej må ske närmare ö eller skär än 1 000 meter bör däremot gälla för här åsyftade bägge områden utanför Kalmar läns kust vid ett eventuellt undantagande av desamma från fiskeristadgans trålfiskeförbud. Undantaget bör tills vidare lämnas för ett år i sänder men torde ej behöva begränsas att gälla under viss årstid.

Nu gällande, av styrelsen fastställda planer för trålfiskeförsöken i Kalmar län och i Östergötlands län utlöper med årsskiftet 1959/60. Motsvarande planer för Södermanlands län och Stockholms län löper ut den 30 juni 1960. Styrelsen avser att förlänga giltighetstiden för trålfiskeförsöken vid Kalmar läns kust intill dess Kungl. Maj:t meddelat beslut i anledning av förevarande framställning av styrelsen.

Styrelsen avser slutligen att till sommaren 1960 — i anslutning till att styrelsen i fråga om det av Kungl. Maj:t medgivna trålfiskeområdet väster om Landsort (jfr SFS 444/1959) begär förnyelse av dispensen från fiskeristadgans trålfiskeförbud — jämväl taga ställning till frågan om lämpligheten av att samtidigt undantaga vissa av fiskeristyrelsens trålfiskeförsöksområden i Östergötlands, Södermanlands och Stockholms län från samma förbud och att låta dem inflyta i sist åsyftade kungörelse.

Under hänvisning till vad ovan anförts får fiskeristyrelsen hemställa att Kungl. Maj:t måtte medgiva att tills vidare till och med den 30 december 1960 här åsyftade bägge områden utanför Kalmar läns kust (= områdena A och B å bifogade kopia av urklipp ur sjökort) måtte undantagas från gällande trålfiskeförbud.

Sveriges fiskares riksförbund har i remissyttrande den 1 september 1960 uttalat sig sålunda.

I motionen framhålles att trålfisket på ostkusten utökats under senare år, vilket enligt vår uppfattning är med verkligheten överensstämmande. Tyvärr är bottenförhållandena utanför ostkusten i regel ej lämpade för

trålfiske, och med hänsyn till behovet av skydd såväl åt fiskbeståndet som åt andra fiskares redskap är trålfiske ej tillåtet innanför den yttre territorialgränsen. Vissa områden har emellertid upplåtits för sådant fiske på försök i avsikt att därigenom få en undersökning om hur stor skadegörelsen i berörda avseenden kan komma att bli.

I motionen framhålles vidare att trålning innanför den fastställda gränsen torde kunna ske utan men för strömmingsbeståndet och utan att andra berörda fiskarkategorier kommer att lida någon skada. Denna förmodan kan vara välgrundad, eftersom undersökningar härom ständigt pågår i fiskeristyrelsens regi och flera för trålning lämpliga områden under senare år kunnat anvisas.

Det bör samtidigt framhållas, att dessa pågående undersökningar kräver ganska lång tid och att de tyvärr icke kan forceras, eftersom det här gäller att samtidigt följa uppkommande förändringar i fiskbeståndet.

Med hänvisning till att den i motionen åsyftade utredningen redan är i gång och till att fiskeristyrelsen icke behöver ges ett sådant uppdrag, eftersom undersökningarna sker i styrelsens regi, anser vi, att föreliggande motion icke bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Ostkustens trål- och havsfiskareförbund har anfört följande i ett den 25 maj 1960 dagtecknat remissyttrande.

För den kategori av fiskare det här gäller, vilka genom stora personliga uppoffringar investerat kapital i redskap och båtar för att kunna rationalisera sin verksamhet och göra fiskaryrket någotsånär lönsamt, är det för att möjliggöra en fortsatt verksamhet av största vikt att möjligheter gives till fiske på områden inom den yttre territorialgränsen. Detta gäller särskilt under perioder av dåligt väder, då fisket skulle kunna bedrivas på mer närliggande platser där fisken uppehåller sig. Härigenom torde man kunna undvika onödig förslitning av människor och materiel samt många timmars kostnadsfullt arbete vid färd i olämplig väderlek till långt ut liggande fångstplatser där resultatet av mödan ändå kanske blir mycket ringa. Under sådana förhållanden anser förbundet det naturligt att fiske fick förekomma på sådana mer närliggande platser där fångst kan erhållas. Vidare är att märka att det, på de områden efter ostkusten där trålfiske bedrivs, finns en vidsträckt och djup skärgård vilken ger stora fredningsområden för fisken och som i förhållande till sin yta erbjuder mycket begränsade områden med för trålfiske lämpliga botten- och djupförhållanden. På lämpliga områden förekommer dessutom under perioden september—maj knappast andra fiskslag än strömming och torsk varför trålfiske under denna tid inte kan ha någon inverkan på beståndet av annan fisk.

Ostkustens Trål- och Havsfiskareförbund vill, med stöd av vad här ovan framhållits, hävda önskvärdheten av att:

För kuststräckan mellan Ölands Norra udde och Örskär, trålfiskegränsen för svenska fiskare flyttas till den inre territorialgränsen utan någon inskränkning. Under tiden 1 september—1 maj trålfiske får bedrivas av svenska fiskare innanför den inre territorialgränsen å *allmänt* vatten med ett större djup än 30 meter, dock ej närmare land, ö eller skär som ej ständigt överspolas av vatten, än 1 000 meter. Inom sist nämnda områden bör begränsning göras på redskapens storlek, bestämd så att redskapen kan bogseras av två st. fartyg med vardera högst 30 hk maskinstyrka. Därtill bör fiske endast få bedrivas under dager samt med bottentrål.

Med hänvisning till vad här ovan framförts och med understrykande av frågans samhällsekonomiska vikt får vi *bestämt tillstyrka* ett snabbt verkställande av den i motionen begärda utredningen.

Utskottet

I motionen II: 593 har påyrkats en utredning om vilka områden innanför den yttre territorialgränsen vid ostkusten som kan upplåtas för trålfiske. Som framgår av de i det föregående redovisade yttrandena över motionen pågår sedan en längre tid försöksverksamhet å ostkusten i syfte att utröna lämpliga områden för strömmingsfiske med trål. På grundval av de resultat som kan uppnås av nämnda försök avser fiskeristyrelsen att föreslå sådana omläggningar av trålfiskegränsen på ostkusten, som ur olika synpunkter kan befinnas lämpliga. På förslag av fiskeristyrelsen har Kungl. Maj:t för övrigt sommaren 1960 försöksvis undantagit vissa ytterligare områden från gällande förbud mot trålfiske.

Det i motionen angivna syftemålet synes som av det föregående framgår redan vara tillgodosett. Med hänvisning härtill hemställer utskottet,

att motionen II: 593 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 november 1960

På jordbruksutskottets vägnar:

RUDOLF ANDERBERG

Närvarande: se under utlåtande nr 39.